

Jo canti (PS 1)

(ALDC, IX, 2004. Jo canti [PS 1])

La persona 1 del present de subjuntiu de *cantar*, *cant*, per caiguda de la desinència, prové del llat. CANTEM (infinitiu CANTARE, pròpiament ‘cantar sovint’, der. freqüentatiu del llat. CANĒRE i format sobre el participi CANTUS); *cant* és la forma antiga, amb desinència zero, pràcticament absent dels nostres dialectes, només fossilitzada en frases fetes formades amb altres verbs com *Déu lo guard*. Segons les àrees, les desinències que s’han afegit al radical són varies, amb una evolució que intentarem resumir.

Un primer canvi ve representat per *cante*, format per analogia amb la vocal final de verbs acabats en consonant líquida, com *compre*, *entre*, *parle*; així doncs, *cante*, amb aquesta vocal de suport esdevinguda desinència, avui és pròpia de la major part del val. (que també ha afectat el present d’indicatiu) i bona part del nord-occ., on eventualment té una [ɛ] (101, 112, 128). En una altra part del nord-occ. *cante* es va canviar en *canta* (*cant*[a] 86, *cant*[ɐ] 95, 114, 125) probablement per atracció del subjuntiu de verbs d’altres conjugacions (*faça*, *tinga*, etc.), mentre que en val. sept. i alguns parlars tortosins es va generar la var. *canto* (var. *cant*[u] 103) com a resultat d’una assimilació vocàlica induïda per formes verbals amb *o* tònica al radical (tipus *compre* → *compro*, *done* → *dono*), estesa a verbs que no reuneixen aquesta condició (*faço*), canvi que ja es registra

des del s. XV. En cat. or., inclosos el bal. i l’alg., formes tradicionals com *càpia*, *sàpia*, *plàcia* van actuar d’inductors analògics cap a la var. *càntia* (enregistrada només a la loc. 82 en les nostres enquestes), des del s. XVI, que aviat va esdevenir *canti* per contracció vocàlica per fonosintaxi (“quan arribi[a] a casa”) o per afebliment de la desinència *-ia* (“no vol que plore” → “no vol que plòria” → “no vol que plori”); d’aquesta manera en cat. central es trencava el sincretisme de *cant*[ə] PS 1 i PI 3, mentre que en ross. es mantenia el de *canti* PS 1 i PI 1. La var. *càntiga* del mall. i algun altre parlar peninsular (*càntigu*[e] 126) seria analògica de *córrega* i *òbriga*, o potser de *sapiguem*, *sapigüeu*, analògiques també de *creguem*, *cregueu*. El mapa i comentari d’aquest enunciat s’han de comparar amb els de *canto* (PI 1) (veg. mapa 1388). Per a la història detallada d’aquests canvis, veg. Gulsoy, 1993: 377-419.

Són formes normatives *canti* (model *porti*), des del *DOrt*, 1917, i *cante*, *cant* (model *porte*, *port*), des de Fabra, 1918 (pàg. 70), de les quals *cant* desapareix a la *GIEC* (pàg. 276), atès el seu ús pràcticament nul; l’estàndard oral considera *canti/cante* formes pròpies de l’àmbit general, mentre que *càntiga*, *canta/canto* són considerades no recomanables (*PEOLC Morfologia*, pàg. 26-27).

